ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Χ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' — ΕΤΟΣ ΙΗ' — ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 7681
ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Κορίνθου ἀριθ. 210 Ἀριθμ. Τηλεφώνου 24-94
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Ὁδὸς Μαιάνδρου ἀριθ. 37

ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ

Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΠΡΩΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΑ 17 ΜΑΪΟΥ 1937

Ἑλληνη 6 φοιτοῦν. Ἀνατ. ἡλιου 5.40 Δύσις 7.7
Ἁθανασίου μάρτυρος

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Οἱ ἐργάται τοῦ ἐργοστασίου τοῦ κ. Περ. Κρητικοῦ, παρά τὴν χθεσινὴν ἀργίαν ἐργάσθησαν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν αὐτοβούλως καὶ παρεκλέσαν θερμῶς ὅπως τὸ ἀντίτιμον τῶν ἡμερομισθίων των δοθῇ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς Βασιλικῆς ἀεροπορίας. Ἡ πρωτοβουλία αὕτη τῶν ἐργατῶν τοῦ ἐν λόγῳ ἐργοστασίου ἀποδεικνύουσα διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὴν ἐθραίωσιν τῆς πίστεως τοῦ ἐργαζομένου κόσμου πρὸς τὸ κράτος καὶ τὴν πρόθυμον ἐνίσχυσιν τοῦ λαοῦ εἰς τὸ ἔργον τῆς ὀρθωνόσεως τῆς Ἐθνικῆς μας ἀμύνης, εἶναι ἀξία ὅλως ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως καὶ δέον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα πρὸς μίμησιν καὶ ἀπὸ μέρους τῶν λοιπῶν ἐργατῶν.

Καταλήγοντες, δὲν δυνάμεθα παρὰ νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ἀπόλυτον βεβαιότητά μας ὅτι ὁ ἐργατικὸς κόσμος ὁ ὁποῖος εὑρε πλέον τὴν πραγματικὴν θέαν του εἰς τὸ Κράτος καὶ τὴν κοινωνίαν, δὲν θὰ ἀστοχήσῃ εἰς συμβολὴν εἰς τὴν μεγάλην ἐθνικὴν προσπάθειαν τῆς ἀναπτύξεως ἰσχυρᾶς ἀεροπορίας ἡ ὁποία θὰ μᾶς ἐξασφαλίσῃ τὴν ἰσχὺν ἀπέναντι τῶν ξένων.

ΜΙΑ ΕΚΛΕΚΤΗ ΟΜΙΛΙΑ

Η „ΑΣΑΛΕΥΤΗ ΖΩΗ" ΤΟΥ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΤΟΥ κ. ΑΡΙΣΤΟΥ ΚΑΜΠΑΝΗ

Ὁ κ. Ἄριστος Καμπάνης, ὁ ἐκλεκτὸς διασημούμενος καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς σοβαροτέρους ἐκπροσώπους τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας μας, ὁμίλησεν χθές, ὡς ἀναγράφομεν εἰς ἄλλην σελίδα μας, κατὰ τὸ δεῖλεινὸν τῆς αἰθούσης τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου ἐπιτυχὲς ρεσιτὰλ διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ. Τὴν τόσον ὡραίαν ὁμιλίαν του, ἡ ὁποία κατεχειροκρότηθη ἀπὸ τὸ πυκνότατον ἀκροατήριον ἀποφασίζομεν νὰ μεταφέρωμεν ἀμαρτον χάριν τῶν ἀναγνωστῶν μας εἰς τὰς στήλας τοῦ «Τηλεγράφου» ἀπὸ τὸ πιστὸν κείμενον τῶν χαρακτήρων του, τὰ ὁποῖα εἶχε τὴν καλοσύνην νὰ μᾶς παράσχῃ αὐγκρίτως.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Α'.

...Ὁ Παλαμᾶς εἶδε τὸ φῶς ἐδῶ στὴν Πάτρα, ἀνέκαμψε στὴν πατρίδα τὴς καταγωγῆς του, τὸ Μεσολόγγι, ὅπου, ὁ πρόπαππούς του Παναγιώτης Γαλαμᾶς εἶχε ἐδρύσει σχολεῖον στὰ χρόνια τῆς Μεγάλης Ἀλκαστερίνης καὶ τοῦ Ἐπαναστατικοῦ κινήματος στὴν Πελοπόννησο. Καὶ ὁ παπποῦς τοῦ ποιητοῦ ἀσκοῦσε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δασκάλου. Ὁ πατέρας του ἦταν δικαστής. Ἔφτὰ χρονῶν ὀρφανεύει ἀπὸ μάνα κι' ἀπὸ πατέρα, ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς. Ὁ θεὸς τοῦ Δημήτρης τὸν πῆρε στὸ Μεσολόγγι. Κατόπιν ὁ ποιητὴς ἐπήγε στὴν Ἀθήνα νὰ σπουδάσῃ νομικά. Ἀλλὰ δὲν ἔκτρε ποτὲ δίπλωμα νομικό, ἄπαξ δὲν εἶχε πάρει, οὐδ' ὁ Σολομός. Οἱ ποιηταὶ δὲν ὑποδείλιονται εὔκολα στὴν Πανεπιστημιακὴ πειθαρχία. Καὶ ζήτησε νὰ ζήσῃ ἀς δημοσιογράφος, ἔως ὅσου τὸ κράτος τοῦ πρόσφερε μιὰ θέσι. Ἔτσι ὁ Παλαμᾶς ἔγινε δάσκαλος τοῦ Ἀρχιστρατήγου Προβελεγγίου στὴ Γενικὴ Γραμματεία τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, εἶναι συνταξιοῦχος. Ἂν προσθέσουμε, πὼς στὰ 1886, παντρεύτηκε μὲ τὴ Μαρία Β'λδη, μιὰ Μεσολογγίτισσα, πὼς ἀπόχτησε τρία παιδιά, πὼς ἔχασε τὸ ἕνα ἀπ' αὐτά, ἔχουμε τὴ βιογραφία του, τὴν ἱστορία τῆς ζωῆς του, μιᾶς ἀσάλευτης ζωῆς—μιᾶς ζωῆς τοῦ πάρασε στὰ τελευταῖα, σαράντα χρόνια, μεταξὺ τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ σπιτιοῦ του, στὴν ὁδὸν Ἀσκληπιοῦ τρία, τοῦ Βασιλικοῦ Κτήνους καὶ τῶν κοντινῶν ἐξοχῶν τῆς Ἀθήνας—μιᾶς συλλογισμένης καὶ γόνιμης ζωῆς.

Τώρα τελευταῖα ὅσσερ' ἀπὸ 40 τόσα χρόνια χρειάστηκε νὰ μετοικήσῃ, κι' αὐτὴ ἡ μετοίκησις σταθερόμησε τὸν ποιητὴ, λένε ὅσοι τὸν πλησιάζουν... Ἐτάραξε τὴν ἀσάλευτη ζωή του. Ὅσο γιὰ τὴ χρονολογικὴ του βιογραφία, παρουσιάζει δίδεια μεγαλύτερη κίνησι. Ἀπὸ τὰ 1886, ἴσως σήμερα, ὁ Παλαμᾶς ἐτυπώσε πλήθος ἀπὸ ποιητικὰ συλλογές. «Τὰ τραγούδια τῆς Πατρίδας μου» (1886), τὸν «Τ' ἀμανὲ στὴν Ἀθήνα» (1889), τὰ «Μάτια τῆς Ψυχῆς μου» (1890)—ἔφτασε τοὺς «Ἑλπίδους κὶ Ἀναπαπόρους» (1897) τὸν «Τάρο». Ὕστὸ (1904) ἔξέδωκε τὴν «Ἀσάλευτη Ζωή». Ἔπειτα τὸ «Δυοδεκάλογο τοῦ Γύφτου», τὴ «Φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ», τοὺς «Καημοὺς τῆς Δημοδιάλασσας», τὴν «Ποιητεία κὶ τὴν Μονωξία», τοὺς «Βωμοὺς», τὰ «Ἐπιφάνεια», τὰ «Δεκαετφάσματα», τοὺς «Ἐνετσαύλλαδους», τοὺς «Ἐλληνικοὺς κὶ Δειλοὺς Στίχους». Κι ἀκόμη δεγγήματα, κριτικὴ, ἄρθρα, δεδίλα αὐτοβιογραφικά—κὶ ἕνα ὄφειλα. Τὴν «Τρισοεὐγενῆ»: Εἶναι, ὅπως βλέπετε, πολυγράφος ποιητὴς καὶ πεζογράφος ὁ Παλαμᾶς. Ὅμως ἡ πολυγραφία του δὲ φάνηκε φυσικὰ τὴν πολυγραφία τοῦ Ὀγκὰν, τοῦ Μπαλζάκ—καὶ γιὰ ν' ἀναφέρουμε ἕνα δικό μας χεροπιάστο παράδειγμα δὲν εἶναι πολυγραφότερος ὁ Παλαμᾶς ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο Ραγκαβῆ—ἢ τὸ Γρηγόριο Ξενόπουλο. Ὅλο τοῦ τὸ ποιητικὸ ἔργο δὲ μποροῦσε νὰ χωρέσῃ σὲ λίγους πυκνοτυπωμένους τόμους. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ χαρακτηρίζει τὸν Παλαμᾶ εἶναι ἡ συνέχεια στὴν προσπάθεια. Nulla dies sine linea. Μὴν ἀστρφῇ στιγμὴ ποὺ νὰ ξεχάσῃ τὴν ποίησι. Ἡ ποίησις δὲν ἦταν τὸ κατοχύρτό του. Ἡ ποίησις ἦταν ἡ ζωή του—ὁ ἥχος τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς» του. Γι' αὐτὴν θὰ μιλήσω. Θὰ μιλήσω μὲ τὴν ποίησί του.

Ἐσχάτως ἐκυκλοφόρησε μιὰ Ἀνθολογία τοῦ Παλαμικοῦ ἔργου. Μὰ γιὰ μένα ἡ καλύτερη Ἀνθολογία τοῦ Παλαμικοῦ ἔργου εἶνε ἡ «Ἀσάλευτη Ζωή». Τὴν ἀγάπησε νέος αὐτὴ τὴν ποιητικὴ συλλογή—καὶ γιατὶ νὰ σᾶς τὸ κρύψω—τὴν ἀγαπῶ καὶ τώρα, στὴν ὥριμή μου ἡλικία. Ἐκεῖ βρίσκεται πολὺς Παλαμᾶς: "Ὅλος ὁ Παλαμᾶς. Ὁ ἀοιστογράφος, ὁ ἐπικὸς δραμματοσύρτης. Ὁ ἁπλοϊκὸς τραγουδιστής, ὁ ρωμαντικὸς καὶ κλασσικός, ὁ Βυζαντινὸς καὶ ὁ ἐθνικὸς ὁ Ρουμελιώτης καὶ ὁ Ἀθηναῖος, ὁ θαυμαστὴς τοῦ Σολομῶ καὶ πιστὸς τοῦ Ὀβγκὰν καὶ τοῦ Βαλλωφίτη,—ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ μαθητὴς τῶν... μαθητῶν τοῦ.

.

Ὁ ποιητὴς δοξολογεῖ τὶς Πατρίδες του μία—μία. Τὴν Πάτρα ὅπου εἶδε τὸ φῶς.

"Ἀς τὸν ἀκούσουμε:

«Ὅπου βογγεῖται τὸ πολυκάραβο λιμένι
ἀπ' ἀγριο κῦμα ἀπλώνεται βαρμένο [ἡ χόρα
καὶ δὲ θυμᾶται μήτε σὰν ὄνειρου [πλάνη,
τὰ πρωτινὰ μετάξι τῆς πλουσιοτοφόρα.

■

Πολύκαρπα τ' ἀμπέλια τὴν πλουτί-[ζουν τὴ κάστρο τῆς φορεῖ παλαῖκό στε-[φάνι
δίψα τοῦ ξένου, Φράγκου, Τούρκου [ἀπὸ τὴν ὥρα,
ποὺ τὸ διπλοθεμέλιωσαν οἱ Βενε-[τσάνοι.

■

"Ενα βουνὸ ἀποπάνω τὴς ἀγρυ-[πνοστέκει
Κι' ὁ Παρνασσὸς λευκοχαράζειστον [ἀέρα
Ξωθιά κι' ὁ Ρουμελιώτης ὁ ζυγὸς [παρέκει.
Αὐτοῦ πρωτάνοιξε τὰ μάτια μου [στὴ μέρα
Κ' ἡ μνήμη μου σὰν ὄνειρο τοῦ ὁ-[νείρου πλέκει
Γλυκειά, μισοσβυσμένη εἰκόνα, μιὰ [μητέρα.

Τὸ Μεσολόγγι ὅπου πέρασε δίλιμμένα τὰ παιδικά του χρόνια:

Στὴ νησόσπαρτη λίμνη ποὺ τὸ μοῦ-[τσράλι
ἀπὸ θαλασσινὴ δυναμωμένο ἀρ-[μύρα
ταράζει πέρα τὸ φυκόστρατο ἀ-[κρογιάλι,
Μ' ἔρριξε ἐκεῖ πεντάφαρνο παιδά-[κι ἡ μοῖρα.

■

Ἐκεῖ ὁ βορρᾶς μὲ τὴ Νοτιά, ἐκεῖ [ἡ πλημμύρα
σὲ μάχη μὲ τὴ ρῆχη βρίσκεται πε-[γάλη
Μακρυά, μέσ' στοῦ πελάγου τὸν [καταποτίρα
τοῦ ἥλιου χάνεται τὸ ὀπέρλαμπρο [κοράλλι.

■

Ἐκεῖ ἀπ' τῆς τρικορφῆς Βαράσοβας [τὸ δῶμα
σὰν ἀπὸ πύργου δῶμα δέσποινα [ἡ Σελήνη
στὰ ὁλόστρατα νερὰ τὴν ὄψη τῆς [θέ σκόψῃ
Μὰ τὴν ἀθάω ἐκεῖ παιδιάτικη εἰ-[κόνα
καὶ πουθε ἀ δὲ γνώρισα: μόνον τὴ [θλίψη
καὶ τὴ σπίθα τοῦ νοῦ ποὺ μὲ φω-[τιὰ ἔχει γίνῃ.

.

Ἔπειτα τὴν Ἀθήνα ὅπου ἔζησε τὴν ἀσάλευτη ζωή του, γεύτηκε τὶς χαρές, τοὺς πόνους καὶ τὴν ἀγώνα τῆς, στὴν Κέρκυρα, ἔθε ἐκεῖνα τῆς, τὴν Κέρκυρα, ἔθε ἐκεῖνα τῆς Ἀθήνας, τὰ «Δεκαετφάσματα», τοὺς «Ἐνετσαύλλαδους», τοὺς «Ἐλληνικοὺς κὶ Δειλοὺς Στίχους». Κι ἀκόμη δεγγήματα, κριτικὴ, ἄρθρα, δεδίλα αὐτοβιογραφικά—κὶ ἕνα ὄφειλα. Τὴν «Τρισοεὐγενῆ»: Εἶναι, ὅπως βλέπετε, πολυγράφος ποιητὴς καὶ πεζογράφος ὁ Παλαμᾶς. Ὅμως ἡ πολυγραφία του δὲ φάνηκε φυσικὰ τὴν πολυγραφία τοῦ Ὀγκὰν, τοῦ Μπαλζάκ—καὶ γιὰ ν' ἀναφέρουμε ἕνα δικό μας χεροπιάστο παράδειγμα δὲν εἶναι πολυγραφότερος ὁ Παλαμᾶς ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο Ραγκαβῆ—ἢ τὸ Γρηγόριο Ξενόπουλο. Ὅλο τοῦ τὸ ποιητικὸ ἔργο δὲ μποροῦσε νὰ χωρέσῃ σὲ λίγους πυκνοτυπωμένους τόμους. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ χαρακτηρίζει τὸν Παλαμᾶ εἶναι ἡ συνέχεια στὴν προσπάθεια. Nulla dies sine linea. Μὴν ἀστρφῇ στιγμὴ ποὺ νὰ ξεχάσῃ τὴν ποίησι. Ἡ ποίησις δὲν ἦταν τὸ κατοχύρτό του. Ἡ ποίησις ἦταν ἡ ζωή του. Ἡ ζωή τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς» του. Γι' αὐτὴν θὰ μιλήσω. Θὰ μιλήσω μὲ τὴν ποίησί του.

Ἐσχάτως ἐκυκλοφόρησε μιὰ Ἀνθολογία τοῦ Παλαμικοῦ ἔργου. Μὰ γιὰ μένα ἡ καλύτερη Ἀνθολογία τοῦ Παλαμικοῦ ἔργου εἶνε ἡ «Ἀσάλευτη Ζωή». Τὴν ἀγάπησε νέος αὐτὴ τὴν ποιητικὴ συλλογή—καὶ γιατὶ νὰ σᾶς τὸ κρύψω—τὴν ἀγαπῶ καὶ τώρα, στὴν ὥριμή μου ἡλικία. Ἐκεῖ βρίσκεται πολὺς Παλαμᾶς: "Ὅλος ὁ Παλαμᾶς. Ὁ ἀοιστογράφος, ὁ ἐπικὸς δραμματοσύρτης. Ὁ ἁπλοϊκὸς τραγουδιστής, ὁ ρωμαντικὸς καὶ κλασσικός, ὁ Βυζαντινὸς καὶ ὁ ἐθνικὸς ὁ Ρουμελιώτης καὶ ὁ Ἀθηναῖος, ὁ θαυμαστὴς τοῦ Σολομῶ καὶ πιστὸς τοῦ Ὀβγκὰν καὶ τοῦ Βαλλωφίτη,—ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ μαθητὴς τῶν... μαθητῶν τοῦ.

.

Ὁ ποιητὴς δοξολογεῖ τὶς Πατρίδες του μία—μία. Τὴν Πάτρα ὅπου εἶδε τὸ φῶς.

"Ἀς τὸν ἀκούσουμε:

«Ὅπου βογγεῖται τὸ πολυκάραβο λι-[μένι
ἀπ' ἀγριο κῦμα ἀπλώνεται βαρμένο' [ἡ χόρα
καὶ δὲ θυμᾶται μήτε σὰν ὄνειρου [πλάνη,
τὰ πρωτινὰ μετάξι τῆς πλουσιο-[τ